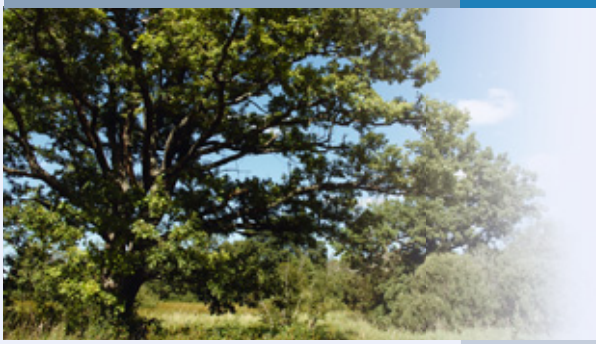

Dabas lieguma

MUGURVES PĻAVAS

dabas aizsardzības plāna kopsavilkums

Dabas liegums „Mugurves pļavas”

Izveidots:	2004. gadā
Platība:	317 ha
Atrašanās vieta:	Gulbenes rajona Stradu un Litenes pagastos
Statuss:	dabas liegums, Natura 2000 teritorija, daļa no ES nozīmes putniem nozīmīgās vietas „Sitas un Pededzes paliene”
Nozīmīgākās dabas vērtības:	galvenā teritorijas vērtība ir dabiskais un maz pārveidotais Pededzes palienes posms ar regulāri applūstošām pļavām un ozolu parkveida pļavām. Konstatēts augsts griežu blīvums, ligzdo arī ormanītis un citas aizsargājamas putnu sugas. Sastopamas arī retas un aizsargājamas vaboļu sugas kā lapkoku praulgrauzis u.c.

Ķikuta izplatība Latvijā ir ļoti nevienmērīga, un Kurzemē tas ir praktiski izzudis. Patlaban pie mums ligzdo apmērām 300 ķikuti. Lielākie riesti atrodas Pededzes upes baseina palieņu pļavās – tai skaitā pie Mugurves upes.

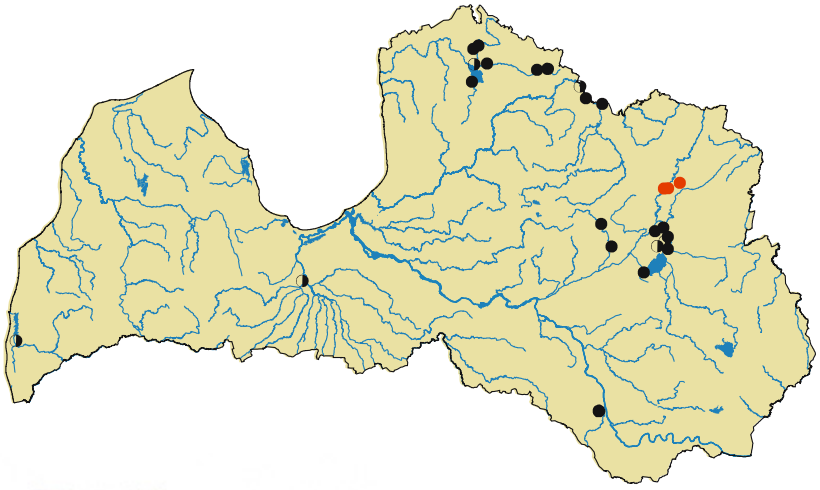

Apzīmējumi:
- ● - ķikutu riesta vietas
- ◑ - iespējams, izzudušās ķikutu riesta vietas
- ● - uz Pededzes baseina upju palienēm attiecināmās ķikutu riesta vietas

Dabas lieguma „Mugurves pļavas” dabas aizsardzības plāns izstrādāts Latvijas dabas fonda īstenotā projekta „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai” ietvaros 2005. gadā. Plāna izstrādi vadīja Liene Salmiņa. 03.02.2006. izdots Vides ministra rīkojums Nr.48, kurā, atsaucoties uz likuma „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” 18. panta otro daļu, apstiprināts dabas lieguma “Mugurves pļavas” dabas aizsardzības plāns.

Izdevējs: LIFE-Daba projekts „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugu un biotopu saglabāšanai”
Nr.: LIFE04NAT/LV/000198
Teksta autore: Lelde Enģele
Konsultanti: Inga Račinska, Andris Klepers, Ainārs Auniņš, Liene Salmiņa
Kartogrāfe: Baiba Strazdiņa
Vāku fotogrāfiju autori: Ainārs Auniņš (pirmais vāks – ozols), Edmunds Račinskis (pirmais vāks – ainava), Ainārs Auniņš (aizmugures vāks)
Zīmējumu autore: Ditta Zagorska
Korektors: Tālivaldis Ķerus
Māksliniece: Lolita Piterniece
Iespiests: „24Print” digitālā druka

Dabas lieguma „Mugurves pļavas” un tā apkārtnes iedzīvotāji, zemes īpašnieki un citi interesenti!

Šī izdevuma mērķis ir sniegt jums informāciju par dabas lieguma „Mugurves pļavas” dabas vērtībām un pasākumiem, kas veicami šo vērtību saglabāšanai. Tieši no cilvēku, īpaši no zemes īpašnieku, lietotāju, pašvaldības pārstāvju un dabas lieguma apmeklētāju attieksmes ir atkarīga dabas lieguma nākotne.

Līdz tam laikam, kad šo izdevumu ieraudzīs lasītāji, jau vairāki no šeit minētajiem pasākumiem būs realizēti un lasītajiem pašiem būs iespējas dabā par to pārliecināties un sniegt savu vērtējumu.

Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam „Mugurves pļavas” sagatavots 2005. gadā projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugu un biotopu saglabāšanai” laikā. Tas tapa sadarbībā ar Stradu un Litenes pašvaldībām un Dabas aizsardzības pārvaldi. Tas ir apjomīgs dokuments, kas ietver dabas liegumā sastopamo dabas vērtību un to apdraudējumu aprakstus, tajā nosprausti teritorijas aizsardzības mērķi un izstrādāts pasākumu plāns dabas vērtību saglabāšanai. Dabas aizsardzības plāna ieteikumi saglabā aktualitāti līdz 2015. gadam.

Dabas aizsardzības plāna pilnā versija pieejama:

- Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā www.dap.gov.lv,
- Latvijas Dabas fonda mājas lapā www.ldf.lv,
- Stradu un Litenes pagastu padomēs,
- Madonas reģionālajā vides pārvaldē,
- Gulbenes virsmežniecībā
- A/S „Latvijas valsts meži” Austrumvidzemes mežsaimniecībā.

Teritorijas apsaimniekošanas ideālais mērķis

Pededzes līčloču un vecupju krastos plešas apsaimniekotas palieņu un parkveida pļavas ar tām raksturīgo augu un dzīvnieku sugu daudzveidību, šeit labi jūtas arī griezes, ķikuti un lapkoku praulgrauži, ir sastopami dažādu paaudžu ozoli un dabiski platlapju meži. Par to visu rūpējas ieinteresēti zemes īpašnieki, kuriem dabai draudzīga saimniekošana lieguma teritorijā ir ekonomiski izdevīga un ir pieejamas kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, teritoriju apmeklē izglītoti tūristi, makšķernieki un citi interesenti, kuri prot novērtēt dabas skaistumu un lieguma uzturēšanā ieguldīto darbu – tāda ir dabas lieguma “Mugurves pļavas” vēlamā nākotne

Satura rādītājs

Ievads	2. lpp.
Kas ir *Natura 2000?*	3. lpp.
Teritorijas apraksts	3. lpp.
Teritorijas apsaimniekošanas un aizsardzības vēsture	3. lpp.
Lieguma vērtības	5. lpp.
Pļavas	6. lpp.
Meži	7. lpp.
Upes un vecupes	8. lpp.
Aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi	9. lpp.
Apsaimniekošanas pasākumi	11. lpp.
Zonējuma priekšlikums	15. lpp.
Apmeklētāju un zemju lietotāju pienākumi teritorijas aizsardzības nodrošināšanai	15. lpp.

Ievads

Dabas liegums „Mugurves pļavas" 317 ha platībā izveidots 2004. gadā (MK noteikumi Nr. 266/ 08.04.2004) un ietver daļu no Pededzes upes ielejas. Kopā ar dabas liegumiem „Sitas un Pededzes paliene" un „Pededzes lejtece" tas veido vienotu sistēmu, kurā notiekošie procesi ir tieši atkarīgi no Pededzes un tās pieteku ūdens režīma.

Lieguma izveidošanas galvenais mērķis ir saglabāt dabiskās pļavas, parkveida pļavas, jauktus platlapju mežus upju palienēs, kā arī Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamas sugas lapkoku praulgrauzi, griezi un citus pļavās ligzdojošos putnus.

Dabiskas (nemeliorētas, nepārartas) upju palieņu pļavas un mēreni mitras pļavas, parkveida pļavas ar ozoliem un mežsaimnieciskās darbības neskarti jaukti platlapju meži upju palienēs ir retums Latvijā, bet vēl jo vairāk – visas Eiropas mērogā.

Dabas liegums iekļauts *Natura 2000* vietu sarakstā, kas ietver Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Kopā ar dabas liegumu „Sitas un Pededzes paliene" tas veido putniem nozīmīgo vietu „Sitas un Pededzes paliene".

Lielākā daļa dabas lieguma teritorijas atrodas privātīpašumā. Zinoši un teritorijas apsaimniekošanā ieinteresēti zemes īpašnieki, kā arī valsts atbalsts un kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir svarīgi priekšnoteikumi lieguma dabas vērtību saglabāšanai.

Dabas aizsardzības plānā apkopota literatūrā pieejamā informācija un izmantoti agrāk un 2005. gadā veikto lieguma teritorijas biotopu un aizsargājamo sugu, inventarizāciju rezultāti, lai ieteiktu nepieciešamos un vēlamos teritorijas apsaimniekošanas pasākumus un aizsardzības režīmu.

Par dabas aizsardzības plāna izstrādi tika informēti un tā izstrādē iesaistījās zemes īpašnieki un atbildīgo institūciju darbinieki. Darba gaitā izteiktie priekšlikumi ir iestrādāti dabas aizsardzības plānā, tos saskaņojot ar lieguma galveno dabas vērtību saglabāšanas prasībām. Dabas aizsardzības plāns ir izskatīts un atbalstīts Stradu un Litenes pagastu padomju sēdēs.

Foto: Ainārs Auniņš

Kas ir *Natura 2000?*

Natura 2000 ir vienots aizsargājamo teritoriju tīkls visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Tas izveidots, pamatojoties uz Eiropas Savienības Putnu un Biotopu direktīvām, kuru mērķis ir saglabāt visus dabiskos biotopus un visas savvaļas augu un dzīvnieku sugas Eiropā. *Natura 2000* teritoriju tīklā iekļauj teritorijas, kuras ir nozīmīgas minēto direktīvu pielikumos ierakstīto īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai un saglabāšanai.

Natura 2000 teritoriju tīkls aizņem vairāk nekā 15% no Eiropas Savienības valstu kopējās teritorijas (Latvijā - 11,9 % no valsts teritorijas, kopskaitā 336 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas). *Natura 2000* teritorijas statuss nenozīmē vienmēr pilnīgu saimnieciskās darbības aizliegumu kādā vietā. Daudzām dabas vērtībām (piemēram, pļavas, vairāki mežu veidi u.c.), lai tās saglabātos arī turpmāk, nepieciešama atbilstoša apsaimniekošana.

Vairāk informācijas par *Natura 2000* iespējams iegūt Latvijas Republikas Vides ministrijā, Dabas aizsardzības pārvaldē vai arī, apmeklējot sekojošas mājas lapas:
angliski: http://europa.eu.int/comm/environment/nature
latviski: www.dap.gov.lv un www.vidm.gov.lv/vad/Latviski/natura.htm

Teritorijas apraksts

Dabas liegums atrodas Pededzes un Mugurves ielejās Austrumlatvijas zemienē, Gulbenes rajona Stradu un Litenes pagastos. Lieguma platība ir 317 ha.
Liegumu ieskauj galvenokārt meži un lauksaimniecības zemes ar atsevišķām viensētām. Teritorija ziemeļaustrumos robežojas ar dabas liegumu „Sitas un Pededzes paliene". Tuvākās apdzīvotās vietas ir Stradi (~5 km) un Litene (~7 km), rajona centrs Gulbene atrodas ~10 km no dabas lieguma. Liegumā atrodas divas viensētas un viena bijusī mājvieta. Liegums ir pieejams tikai atsevišķās vietās pa zemes ceļiem. Pavasaru palu laikā lielākā daļa lieguma nav caurstaigājama, applūst arī upju palienē esošie meži gan dabas lieguma teritorijā, gan ārpus tās.
Lielāko daļu (~70%) dabas liegumā aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes, 22,6 % aizņem meži, bet aptuveni 7% upes, grāvji, viensētas un citas zemes.
Dabas liegumā „Mugurves pļavas" ir 27 zemes īpašumi, kas pieder 23 zemes īpašniekiem vai lietotājiem. Lielākā daļa dabas lieguma zemes atrodas privātīpašumā, daļa zemes pieder Latvijas Republikai (Pededzes upe) un daļa (3 ha) atrodas AS „Latvijas valsts meži" Austrumvidzemes mežsaimniecības tiesiskajā valdījumā.

Teritorijas apsaimniekošanas un aizsardzības vēsture

20. gadsimta sākuma topogrāfiskās kartes liecina, ka pašreizējā lieguma teritorija un apkārtējie mežu masīvi tolaik nav bijuši meliorēti, lielākā daļa tagadējā dabas lieguma teritorijas izmantota kā pļavas, tajās bijuši siena šķūniši. Teritorijā atradušās arī divas viensētas ar lauksaimniecības zemēm un mežu fragmenti. Lai arī ne tik plašas, pļavas gar Mugurvi un Pededzi starp Mugurupes un Mugurves ietekām bijušas līdzīgas krāšņajām pļavām, kas sākās lejpus Litenes un turpinājās līdz pat Pededzes ietekai Aiviekstē.
20. gadsimta beigās veikta teritorijai pieguļošo mežu nosusināšana, pārraktas Mugurves un Mugurupes gultnes, izrakti grāvji teritorijas rietumu daļā un Makstiņupe teritorijas ziemeļaustrumu daļā.
Arī kolhozu laikā teritorija izmantota galvenokārt kā pļavas, bet sausākā daļa: Grīviņu pļavas un pļavas Mugurupes labajā krastā bijušas uzartas. Pļavu apsaimniekošanu sāka pārtraukt ap 1989. gadu. Apsekojot teritoriju 2003. gadā, novērtēts, ka pļauj tikai 10 % no pļavām.

Dabas lieguma „Mugurves pļavas” novietojums

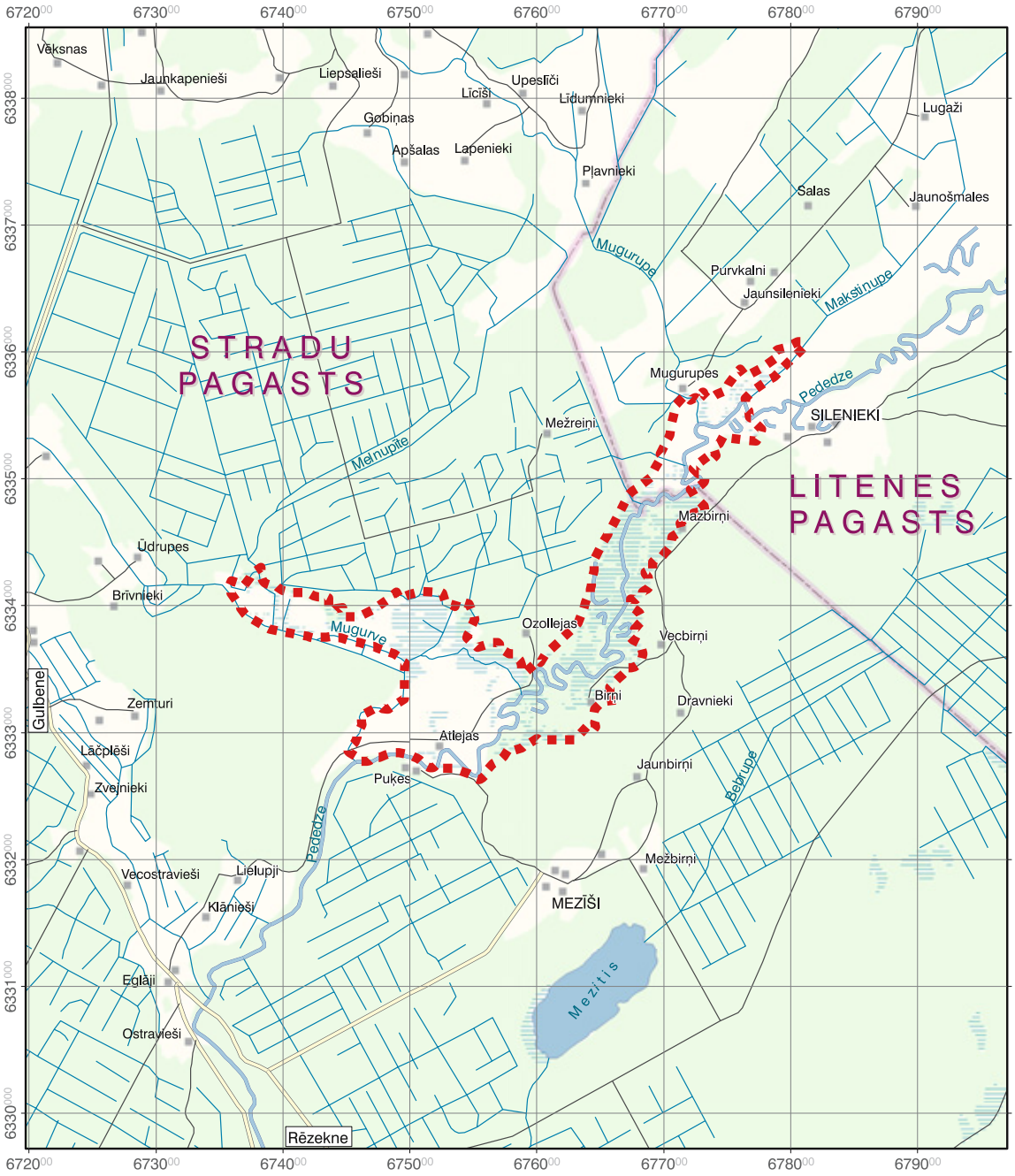

4

- Dabas lieguma robeža
- Pagastu robežas
- Upes, grāvji
- Ceļi ar cieto segumu
- Zemes ceļi

- Upe, ezers
- Pārmitras vietas
- Mežs
- Apbūve

0 500 1 000 1 500 m

Latvijas koordinātu sistēma LKS-92

Karte sagatavota, izmantojot SIA Envirotech "GIS Latvija 2,0" datubāzi, LVĢMA CORINE Landcover datubāzi un VZD Satelītkarti

Pašreizējā lieguma teritorijas dabas vērtību aizsardzība sākās ar iekļaušanu putniem starptautiski nozīmīgas vietas „Sitas un Pededzes paliene" sastāvā. Pēc tam tā apsekota projektu „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu" un „Pļavu inventarizācija Latvijā" ietvaros un, ņemot vērā tur sastopamās applūstošās palieņu pļavas un parkveida pļavas, teritorijas dabiskumu, nozīmi putniem un ainavu un šo vērtību saglabāšanai nepieciešamos aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus, tika ierosināts izveidot dabas liegumu.

Foto: Edmunds Račinskis

Zāles augstuma mērīšana palieņu pļavā ķikutu riesta vietā 2000. gadā

Dabas lieguma „Mugurves pļavas" robežas un platība (317 ha) apstiprināta ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 266, 08.04.2004. Ar vides ministra 2004. gada 13. aprīļa rīkojumu Nr. 102 teritorija apstiprināta par potenciālo *NATURA 2000* vietu, Latvijas Republikas likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" grozījumi 15.09.2005. nosaka, ka dabas liegums „Mugurves pļavas" ir *Natura 2000* teritorija.
Pašlaik atsākas pļavu apsaimniekošana. Dabas liegums „Mugurves pļavas" ir viena no 16 projekta LIFE-Daba „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritārajām sugām un biotopiem" teritorijām, kuru īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem tiek piedāvāts finansējums no projekta līdzekļiem krūmu izciršanai, pļavu pirmreizējai pļaušanai, ozolu attīrīšanai no krūmiem, krūmu sakņu iznīcināšanai. Pļavu īpašnieki ir pieteikušies arī Lauku attīstības plāna „Agrovides" pasākumu veikšanai un atbalsta maksājumu saņemšanai. Rezultātā lielākā daļa lieguma pļavu šogad tika nopļautas, notiek koku un krūmu izciršana pļavās un ap atsevišķi augošiem ozoliem.

Lieguma vērtības

Dabas liegums kopā ar dabas liegumu „Sitas un Pededzes lejtece" un „Pededzes lejtece" veido nozīmīgu upju un to palieņu ekosistēmu Austrumlatvijā. Līdztekus pavasara palu ūdeņu novadīšanai, upes ieleja ir arī dzīvnieku un augu sugu pārvietošanās ceļš.
Dabas lieguma ainavu veido Austrumlatvijas zemienei raksturīgā Pededzes ieleja ar plašām palieņu pļavām, parkveida pļavām ar ozoliem un platlapju mežu fragmentiem Pededzes un vecupju krastos. Vislielākā nozīme liegumā ir cilvēku darbībai, jo tieši pļavu apsaimniekošana, veco mežaudžu saglabāšana, krūmu izciršana aizaugušajās pļavās ir nozīmīga ainavas un dabas vērtību saglabāšanai.

Foto: Ainārs Auniņš

Dabas lieguma raksturīgā ainava: Pededzes upes ieleja ar plašām palieņu pļavām un upes krastā augošiem veciem ozoliem

Liegumā esošās pļavas pašlaik ir nozīmīgs ienākumu avots to apsaimniekotājiem, liegums ir arī nozīmīga medību teritoriju daļa, savukārt Pededze un tās krasti ir populāra ūdenstūrisma un atpūtas vieta. Lieguma dabas vērtības, īpaši putni, ir nozīmīgas zinātniskajiem pētījumiem.

Pļavas

Dabiskā upes palienē ar ieplakām un pacēlumiem izveidojušās dažādu tipu pļavas. Lielākās platības aizņem upju palieņu pļavas – slapjas grīšļu pļavas un mitras parastās lapsastes, parastās vīgriezes, pļavas bitenes un ciņusmilgas pļavas. Pededzes līčos uz augstāka krasta sastopamas arī mēreni mitras īstās pļavas un atmatu pļavas.

Pļavas aizņem lielāko daļu lieguma teritorijas un ir viena no galvenajām lieguma dabas aizsardzības vērtībām:

- plašas palieņu pļavas, pļavās sastopamie atsevišķi augošie ozoli un parkveida pļavas veido Pededzes ielejai raksturīgo ainavu;
- pļavas ir dzīvotne un/vai barošanās vieta augu un dzīvnieku sugām, tai skaitā retām un aizsargājamām;
- parkveida pļavas ir Latvijā īpaši aizsargājamas;
- visi liegumā sastopamie dabisko pļavu tipi ir aizsargājami Eiropas Savienībā (Skatīt biotopu karti 10. lpp.)

Foto: Ainārs Auniņš

Pļauta pļava, kur gar malu ir biezi saauguši krūmi, savulaik arī krūmāju vietā bijušas atklātas pļavu platības

Visas dabas liegumā esošās pļavas ir iekļautas bioloģiski vērtīgo zālāju skaitā, par kuru apsaimniekošanu zemes īpašniekiem vai lietotājiem ir iespējams saņemt subsīdiju maksājumus no Lauku atbalsta dienesta.

Pļavas negatīvi ietekmējusi Mugurves taisnošana un meliorācija, kas sekmē ūdens ātrāku aizplūšanu uz Pededzi, līdz ar to saīsinās palu ilgums un pļavās pazeminās gruntsūdens līmenis, kas savukārt veicina pļavu aizaugšana ar krūmiem un kokiem.

Pļavām nelabvēlīga bijusi arī apsaimniekošanas pārtraukšana 20. gadsimta beigās, kas sekmēja pļavu aizaugšanu. Neapsaimniekotajās pļavās samazinās augu sugu daudzveidība, krūmu joslas un puduri samazina to piemērotību pļavu putniem. Arī lielākā daļa no parkveida pļavām ir aizaugušas un pašlaik izdalītas kā meža zemes, atsevišķi augošie ozoli ir ieauguši krūmos.

Pateicoties pieejamajiem atbalsta maksājumiem, veiksmīgi atsākusies pļavu apsaimniekošana, un kopš 2004. gada lielākā daļa pļavu atkal tiek pļautas, tiek izcirsti krūmi.

Svarīga ir pašvaldības ieinteresētība veicināt dabas vērtību saglabāšanos pagasta teritorijā un zemes īpašnieku informētība par iespējām saņemt subsīdiju maksājumus no Lauku atbalsta dienesta.

Stradu un Litenes pagastu pašvaldības ir Latvijas Dabas fonda projekta LIFE04NAT/LV/000198 „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" partneri un piedalās projekta realizācijā.

Mugurves un Pededzes palienē veidojas savdabīgas augu sabiedrības. Parastā vīgrieze raksturīga mitro palieņu pļavu suga, veido tīraudzes ilgstoši neapsaimniekotās pļavās. Ļoti auglīgās palieņu pļavās bieži sastopama pļavas lapsaste. Slaidais grīslis veido plašas audzes ieplakās un bijušajās upju gultnēs. Parastais vizulis ir raksturīga dabisku mēreni mitru pļavu suga. Īrisiem līdzīgā un ar ziliem ziediem ziedošā Sibīrijas skalbe ir īpaši aizsargājama suga, kas konstatēta pļavās pie Mugurupes ietekas. Akotainā grīšļa un pūslīša grīšļa hibrīds vairākās audzēs sastopams lieguma slapjajās pļavās, liegumā sastopams arī Latvijā ļoti retais un īpaši aizsargājamais akotainais grīslis.

Foto: www.latvijasdaba.lv

Latvijā ļoti reti sastopamais akotainais grīslis aug vairākās Pededzes upes mitrākajās palieņu pļavās

Vairākas dabas liegumā sastopamās bezmugurkaulnieku sugas ir īpaši retas. Lapkoku praulgrauzis, kas ir Latvijā un Eiropas Savienībā reta un aizsargājama suga, apdzīvo pļavās augošos saules apspīdētus, resnus, dobumainus ozolus. Marmora rožvabole saistīta ar veciem, dobumainiem, pļavās galvenokārt savrup augošiem platlapjiem. Krastu medniekzirneklis sastopams aizaugošo vecupju krastos. Šis Latvijā lielākais sastopamais zirneklis ir jutīgs pret zāles nopļaušanu un mitruma režīma maiņu. Viņam labvēlīgu dzīves apstākļu nodrošināšanai nepieciešams atstāt nepļautas aizaugošās vecupes un grīšļu joslas

Liegums ir nozīmīga teritorija ligzdojošajiem pļavu putniem. 2005. gadā lieguma teritorijā ligzdoja ap 20 – 25 pāri griežu. Galvenie sugu apdraudošie faktori ir pļavu aizaugšana un atklāto platību samazināšanās, citur – arī intensīva lauksaimniecība.
Nav pieļaujama agra pļavu pļaušana, jo tad iet bojā nesen šķīlušies griežu mazuļi vai tiek izpostītas ligzdas ar olām. Griezei (un arī dzērvei) radniecīgais ormanītis sastopams grīslājā lieguma slapjākajā daļā. Šādu platību nenosusināšana un saglabāšana nodrošina sugai nepieciešamos apstākļus arī turpmāk.

Visā Latvijā tik reti sastopamais ķikuts pirmo reizi lieguma teritorijā konstatēts 2005. gada augustā. Šai bridējputnu sugai nepieciešamas regulāri applūstošas palieņu pļavas, kuru mitrajā, irdenajā augsnē var atrast pietiekoši daudz barības – slieku. Ķikutiem vajadzīgas plašas un atklātas palieņu pļavu platības. Tāpēc pēc pļavas fragmentējošo krūmu joslu izciršanas iespējama ķikutu riesta izveidošanās arī Mugurves pļavās.

Palieņu pļavas, upju un vecupju krasti ir galvenās barošanās vietas liegumam blakusesošajos mežos ligzdojošajiem mazajiem ērgļiem. Tas ir visā Eiropā ļoti reti sastopams putns un tāpēc ļoti svarīga ir arī ārpus lieguma esošo ligzdošanas vietu saglabāšana.

Foto: Dmitrijs Teļnovs

Pededzes ieleja ir Latvijā lielākā zināmā lapkoku praulgrauža atradne sugas saglabāšanai nākotnē nepieciešami dažādu paaudžu ozoli

Foto: Daniela Bērensa

Mazais ērglis parasti barojās virs pļavām un kā novērošanas vietu medījuma noskatīšanai bieži izmanto savrup augošo ozolu galotnes

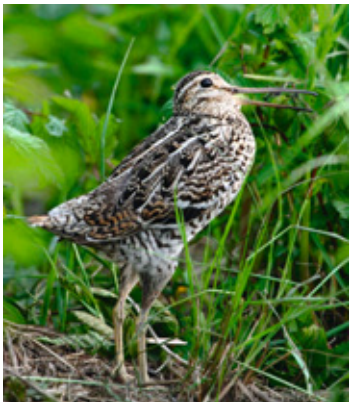

Foto: Ivars Petriņš

Ķikuta tēviņš izslējies riesta dziesmas laikā

Meži

Vēl 1924. gada kartēs lieguma teritorijā meži bija maz. Lielākajā teritorijas daļā bija pļavas un parkveida pļavas. Pašlaik meži aizņem 71,7 ha jeb 22,6 % no kopējās lieguma platības. Pārsvarā tas ir jauns lapu koku mežs, kas veidojies daļēji aizaugot pļavām pēc II Pasaules kara. Tikai 2,0 ha mežaudžu ir vecākas par 70 gadiem. Lielākajā daļa meža nogabalu sastopami atsevišķi veci ozoli un paaugā arī ir jaunie ozoli.
Lielākā dabas aizsardzības vērtība liegumā ir ar vecu ozolu klātbūtni saistītajām

Foto: Edmunds Račinskis

Vecupes krastā augošs vecs ozols ar jaunāku ošu mežu apkārt

Foto: Viesturs Lārmanis

Īpaši aizsargājama suga - parastais plaušķērpis - aug uz veciem platlapjiem un norāda uz dabisko mežu biotopu

Foto: Jānis Ķuze

Dabas lieguma mežos ligzdo Latvijā reti sastopamais baltmugurdzenis, kurš ir lielāks par māju tuvumā visai bieži novērojamo dižraibo dzeni un arī ar raksturīgi baltu muguru

mežaudzēm, kas atbilst dabiskā meža biotopu kritērijiem (23,9 ha). Šos mežus raksturo lieli, veci koki, dažādu izmēru atmirstoša un atmirusi koksne, liela izmēra kritalas, netraucētiem apstākļiem pielāgojušās piepes, ķērpji un sūnas. Šādi meži Latvijā ir ļoti reti un vērtīgi ar to, ka nodrošina daudz vairāk dzīves vietu dažādām sugām nekā tas iespējams saimnieciskajos mežos. Parasti šiem mežiem nepieciešama netraucēta attīstība, bet dažkārt nepieciešama īpaša apsaimniekošana, lai saglabātu to dabas vērtības.
Latvijā reti un īpaši aizsargājami ir arī liegumā sastopamie palos aplūstošie jauktie platlapju meži upju krastos.

Lieguma teritorijā atrasti 4 ozolu dižkoki: viens koks 5,85 m apkārtmērā, divi - 5,30 m, viens - 5,00 m, bet vienai priedei apkārtmērs tuvu dižkoka izmēriem – 2,85 m.
Mežos esošie koksnes resursi to īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem varētu būt peļņas avots, tāpēc aktuāls ir jautājums par kompensācijām privāto mežu īpašniekiem, jo dabas vērtību saglabāšanai liegumā pieļaujama tikai stipri ierobežota mežsaimnieciskā darbība. Uz dabisko mežu biotopu norāda gan uz lielajiem lapkoku stumbriem augošie parastie plaušu ķērpji, gan plaisājošā rūtaine - īpaši aizsargājama sēņu suga, kas atrodama uz vecām liela diametra ozolu kritalām.

Ar dabiskajiem mežiem cieši saistītas īpaši aizsargājamas meža putnu sugas. Visām dzeņveidīgo sugām gan ligzdošanai, gan barības nodrošināšanai svarīgas ir vecās mežaudzes. Ļoti būtiski ir novērst sauso, puskaltušo, daļēji kritušo, gulošo koku un stumbeņu izvākšanu.

Upes un vecupes

Galvenā ūdenstece liegumā ir Pededze, kas tek pa savu dabīgo gultni, izteikti līkumo un veido daudz vecupju. Liegumu šķērso arī Mugurupes pati lejtece, bet lieguma robežu posmi ir Mugurve un Makstiņupe.
Lieguma teritorijā atrodas vecupes visās to attīstības stadijās, sākot no vecupes veidošanās līdz vecupes pilnīgai aizaugšanai. Daudzās vecupes pēc būtības ir ezeriņi ar tiem raksturīgām augu un dzīvnieku sugām. Bioloģiski vērtīgākas ir vecupes ar daudzveidīgu augāja struktūru, kur nereti sastopamas retas un aizsargājamas sugas.

Foto: Ainārs Auniņš

Pededze aprīlī. Palu laikā pavasarī upes ūdens līmenis strauji ceļās, applūdinot plašākas teritorijas upes ielejā

Upes veido un lielā mērā arī uztur palieņu pļavas un tur dzīvojošās augu un dzīvnieku sugas, ir dzīvotne upēs dzīvojošām augu un dzīvnieku sugām, sekmē augu un dzīvnieku migrāciju, nodrošina pazemes, lietus, sniega un ledus ūdeņu aizplūšanu no upes baseina.
Upes ir nozīmīgas makšķerēšanai un ūdenstūrismam. Dabiska upes ieleja ar ozoliem upes krastos veido pievilcīgu ainavu, kas veicina lieguma apmeklēšanu, īpaši ūdenstūristu vidū.
Nozīmīgākais hidroloģiskais process, kas ietekmē dabas lieguma vērtības ir **pali**, to ilgums un ietekmētā platība, jo:

- ar ledu tiek izrauti nelielie krūmi, tādējādi sekmējot klaju platību saglabāšanos;
- palu laikā palienē tiek sanestas barības vielu daļiņas, kas sekmē auglīgu palieņu augšņu veidošanos;
- veidojas mitras, dūņainas ieplakas, kas ir barošanās vieta daudzām putnu sugām, tai skaitā ķikutam.

Arī ziemā, pēkšņa un ilgstoša atkušņa laikā Pededzē var būt pali. Pededzes ielejā plūdi var būt arī vasarā pēc spēcīgām lietavām Krievijā un Igaunijā, kur rodams upes sākums.
Dabas vērtības negatīvi ietekmējusi Mugurves pārrakšana un meliorācija liegumā un tā apkārtnē. Meliorētās palienēs palu ūdeņi ātrāk aizplūst pa novadgrāvjiem, tādēļ neveidojas ilglaicīgas mitras ieplakas, mitruma režīms kļūst vienāds visā palienē un pakāpeniski arī augājs kļūst arvien vienveidīgāks.
Pēc Jaunannas HES uzbūvēšanas ir samazinājies ūdens caurplūdums Pededzē, vasarās upe pamazām aizaug, jo ļoti bieži ir zems ūdens līmenis.

Foto: Vitauts Vilks

Zivju dzenītis ir Latvijā īpaši aizsargājama putnu suga, taču regulāri novērots Pededzes upē, kuras stāvajos krastos rok alas ligzdošanai

Foto: Andris Kleperis

Bebrs sastopams dabas lieguma upēs, vecupēs un grāvjos. Pieļaujama bebru aizsprostu nojaukšana, ja tie traucē lieguma pļavu apsaimniekošanu, ilgstoši pārplūdinot plašas teritorijas

Par labu ūdens kvalitāti Pededzē un tās pietekās liecina biezo perlamutreņu klātbūtne.
Šai sugai piemērota Pededze visā lieguma teritorijā un tā sastopama arī blakus esošajā Sitas un Pededzes palienes dabas liegumā. Vecupēs novērota retā spilgtā purvuspāre un raibgalvas purvuspāre. Arī daudziem citiem ūdens dzīvniekiem nozīmīgākas ir vecupes ar daudzveidīgu augāju

Aizsardzības un apsaimniekošanas mērķi

Ņemot vērā aizsargājamo sugu un biotopu sastopamību valstī un citur Eiropā un dabas lieguma „Mugurves pļavas" nozīmi to saglabāšanā, izvirzīts teritorijas apsaimniekošanas ideālais jeb ilgtermiņa mērķis, kas lieguma nākotni redz šādi:
dabas liegumā dominē atklātas palieņu pļavas, sastopamas parkveida pļavas, veci platlapju meži, atsevišķi augoši veci ozoli un īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas un pļavu īpašnieki ir ieinteresēti pļavu apsaimniekošanā.

Lai nodrošinātu teritorijas dabas vērtību aizsardzību un veicinātu izvirzītā ilgtermiņa mērķa sasniegšanu, dabas aizsardzības plānā paredzēti konkrēti īstermiņa mērķi tuvākajiem 10 gadiem:

- dabas lieguma robežas ir atpazīstamas dabā un dabas lieguma zonējums ir atspoguļots Stradu un Litenes pagastu teritoriju plānojumos;
- atklātas upju palieņu pļavas aizņem vismaz 153 ha;
- atjaunotas vismaz 45 ha aizaugušās upju palieņu pļavas;
- atjaunotas aizaugušās parkveida pļavas vai izcirsti koki un krūmi ap atsevišķi augošajiem vecajiem ozoliem vismaz 10 ha;
- saglabāti dabiskie meža biotopi 23,9 ha platībā;

Dabas liegumā "Mugurves pļavas" sastopamie biotopi

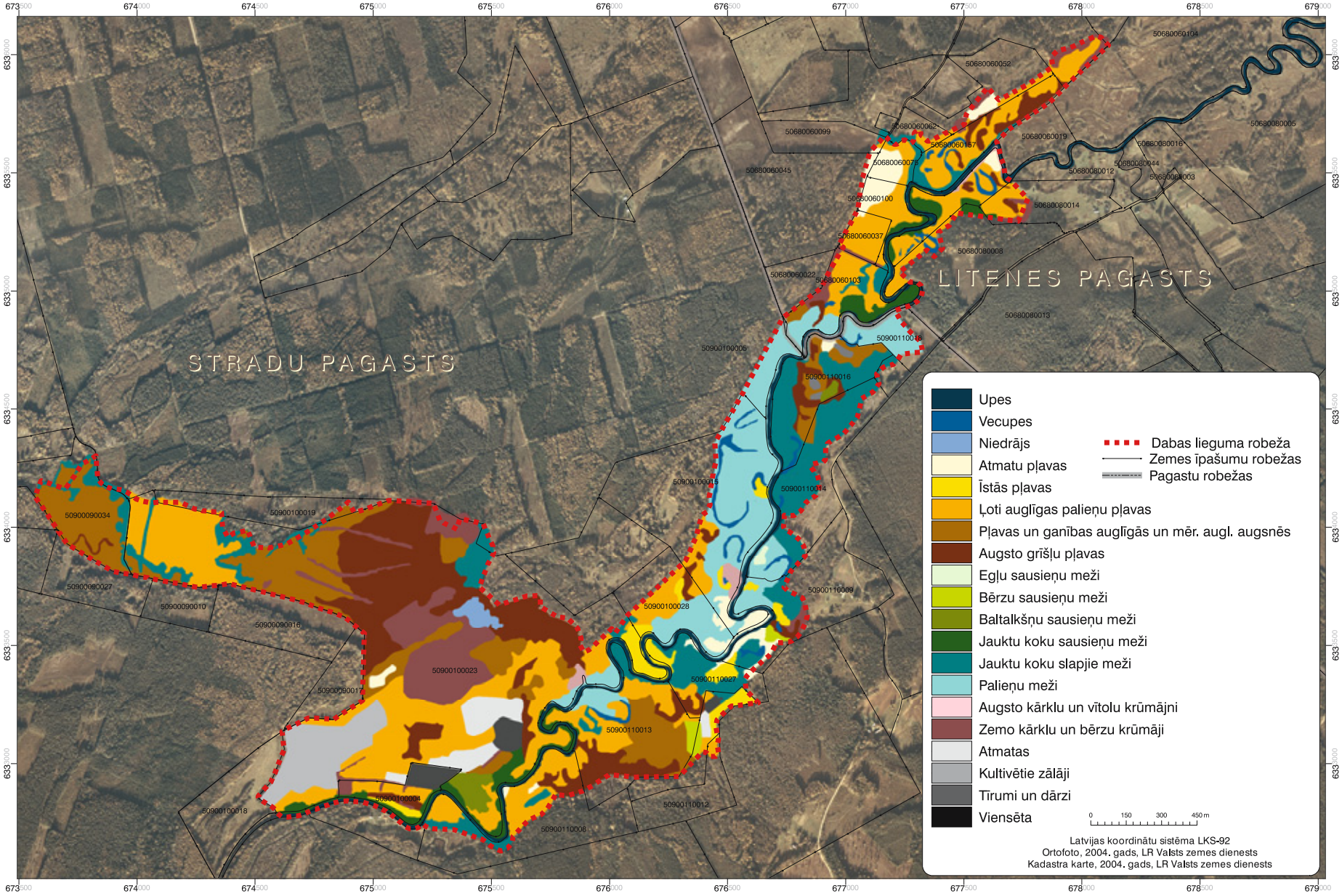

- saglabātas liegumā ligzdojošo īpaši aizsargājamo putnu sugu populācijas vismaz to patreizējā lielumā;
- saglabāta lapkoku praulgrauža populācija vismaz 10 ozolos un sekmēta sugas izplatīšanās dabas liegumā;
- iegūta informācija par pļavās ligzdojošo putnu populācijas skaitliskajām izmaiņām pēc apsaimniekošanas pasākumu veikšanas;
- sabiedrībai ir pieejama informācija par dabas lieguma dabas vērtībām un to saglabāšanai nepieciešamajiem apsaimniekošanas pasākumiem;
- lielākā daļa pļavu īpašnieku ir pieteikušies Lauku atbalsta dienestā pieejamo atbalsta maksājumu saņemšanai;
- dabas liegumā ir dabai draudzīgs tūrisms un atpūta;
- notiek dabas vērtību monitorings;
- regulāri iegūta informācija par aizsargājamo sugu un biotopu saglabāšanās stāvokli dabas liegumā.

Foto: Ainārs Auniņš

Dabas aizsardzības plāna tapšanā iesaistījās visas ieinteresētās puses informatīvā sanāksme Litenē

Apsaimniekošanas pasākumi

Apsaimniekošanas pasākumi plānoti laika periodam no 2005. līdz 2015. gadam. Lieguma aizsardzības statuss nosaka, ka teritorijas izmantošana jāorganizē tā, lai negatīvi neietekmētu šeit esošās dabas aizsardzības vērtības. Dabas aizsardzības plānā paredzēto apsaimniekošanas pasākumu veikšana sekmēs teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu sasniegšanu.

Speciālo dabas lieguma zīmju izvietošana dabā un dabas lieguma zonējuma iekļaušana pagastu teritorijas plānojumos

Zīme īpaši aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā

Lai dabas lieguma robežas dabā kļūtu atpazīstamas, nepieciešama speciālu informatīvo zīmju izvietošana.

Dabas aizsardzības plānā norādītas vietas, kur šādas zīmes būtu nepieciešams izvietot. To izlikšanu dabā, atbilstoši likumdošanai, nodrošina pašvaldības sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.
Dabas aizsardzības plānā paredzētā lieguma teritorijas zonējuma un dabas aizsardzības prasību iekļaušana Stradu un Litenes pagastu teritorijas plānojumos atspoguļotu atļautās un nepieciešamās saimnieciskās darbības liegumā saistībā ar pagastu turpmāko attīstību.

Pļavu pļaušana un atjaunošana

Dabas liegumā vēla pļaušana saskaņā ar labas lauksaimniecības praksi, kā arī ekstensīva ganīšana, ir ideālais apsaimniekošanas veids, kas sekmē pļavu un daudzu putnu sugu saglabāšanos. Par pļavu apsaimniekošanu iespējams saņemt atbalsta maksājumus no Lauku atbalsta dienesta. Plānošanas periodā līdz 2006. gadam atbalsta maksājums par bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu zālājos ir 138 EUR/ha (97 Ls/ha) gadā. Tas saglabāsies arī turpmāk, taču summa varētu arī palielināties, jo agrovides pasākumi ir kopējā ES lauksaimniecības politikas prioritāte.

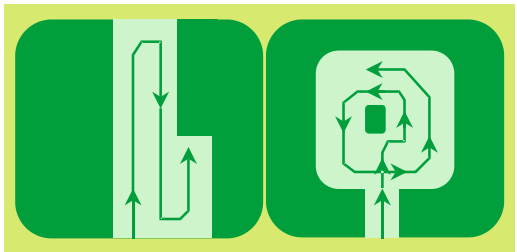

Pļavu mehanizētā pļaušana pieļaujama tikai no pļavas centra uz malām (O. Keišs. Putni palieņu pļavās)

Svarīgi
- pļavās saglabāt visu vecumu ozolus un ozoliņus, ozolu kritalas un kritušos zarus;
- pļavas pļaut ne ātrāk par 10.-15. jūliju un virzienā no pļavas vidus vai no vienas malas, lai pēc iespējas mazāk nogalinātu un sakropļotu putnus un citus dzīvniekus;
- jāgana no 0,65 līdz 0,74 dzīvnieku vienībām uz vienu hektāru (saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta noteikumiem).

Pašlaik pastāvošās pretrunas starp Lauku atbalsta dienesta prasībām bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanā un dabas vērtību saglabāšanai visvēlamāko apsaimniekošanu tiks risinātas jaunajā Lauku attīstības plānā 2007.–2013. gadam, taču ļoti vēlams jau tagad:
- putniem nozīmīgās pļavas pļaut iespējami vēlu un iespējami augstu no zemes;
- katru gadu neizpļaut visas slapjās ieplakas un atstāt šauras nepļautas joslas arī sausākajās pļavās, lai dzīvniekiem ir kur patverties un lai varētu nogatavoties augu sēklas.

Dabas aizsardzības plānā paredzēta arī liegumā esošo ilgstoši neapsaimniekoto un aizaugušo pļavu atjaunošana, veicot pirmreizējo pļaušanu, krūmu un koku izciršanu, kontrolētu dedzināšanu vai krūmu sakņu iznīcināšanu. Pēc tam atjaunotās pļavas jāpļauj vai jānogana.

Svarīgi
- krūmu un koku ciršana jāveic lauksaimniecības zemēs no 15. jūlija līdz 31. martam, tos nocērtot ne augstāk kā 5 cm virs zemes;
- jānocērt arī krūmi un koki gar grāvjiem;
- nocirstie krūmi un koki no pļavām ir jānovāc;
- koku ciršana jāsaskaņo ar Madonas reģionālo vides pārvaldi;
- pļavās jāsaglabā visu vecumu ozoli un ozoliņi, pieļaujama arī ainavisku krūmu puduru un koku saglabāšana gar vecupēm un citur atbilstoši eksperta ieteikumiem.

Kontrolēta dedzināšana pieļaujama vēlu rudenī (novembrī) vai agri pavasarī pļavās, kur izcirsti biezi saauguši krūmi vai kur nav iespējama pļaušana vai ganīšana, pirms tam saskaņojot šo pasākumu ar Madonas reģionālo vides pārvaldi un Gulbenes virsmežniecību, kā arī ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu. Ugunsdrošības apvērumu dēļ kontrolēta dedzināšana nav pieļaujama parkveida pļavās un tuvu atsevišķi augošajiem ozoliem, kā arī pļavās uz kūdras augsnēm.
Krūmu sakņu iznīcināšanu ieteicams veikt vietās ar blīvu krūmāju, izmantojot dažādas tehnikas sakņu izraušanai. Šis pasākums ir veicams vēlu rudenī (novembrī).

Foto: Ainārs Auniņš

Krūmu ciršana atjaunotajās platībās veikta ar Latvijas Dabas fonda finasiālu atbalstu no LIFE-daba projekta „Palieņu pļavu atjaunošana" līdzekļiem

LIFE-Daba projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" darbības laikā (2005. – 2008.) finansējumu pļavu atjaunošanas pasākumiem iespējams saņemt no projekta līdzekļiem. Pēc tam finansējums jāmeklē ar Latvijas Vides aizsardzības fonda, Dabas aizsardzības pārvaldes atbalstu vai citādi.

Ozolu atēnošana un parkveida pļavu atjaunošana

Nepieciešama un dabas aizsardzības plānā paredzēta arī pļavās augošo ozolu atēnošana un parkveida pļavu atjaunošana. Pasākuma rezultātā saules apspīdētie ozoli būs piemērota dzīves vieta lapkoku praulgrauzim un citām kukaiņu sugām, atjaunosies Pededzes ielejai raksturīgās un Latvijā īpaši aizsargājamās parkveida pļavas un teritorijai raksturīgā ainava.

Apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumā "Mugurves pļavas"

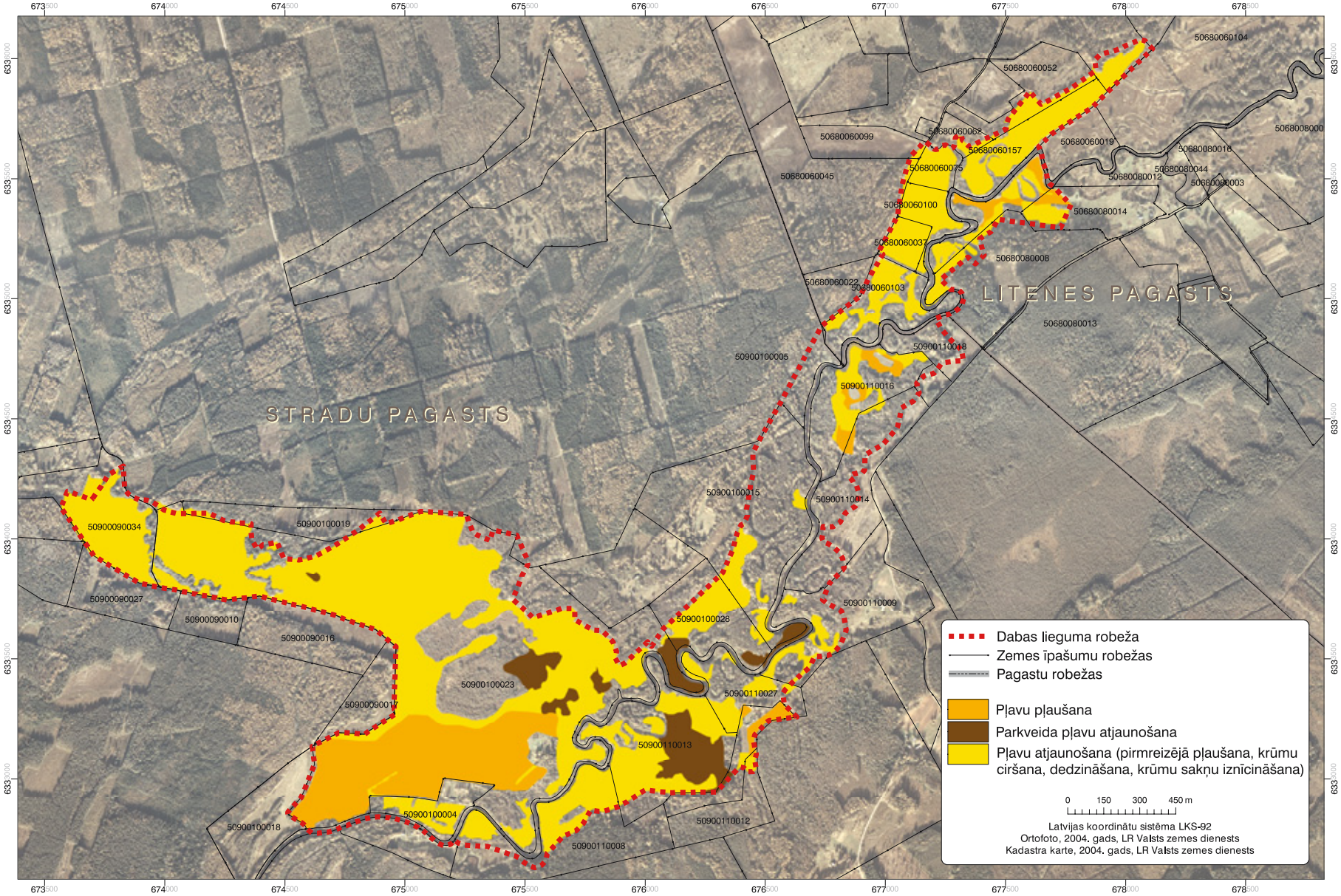

Svarīgi:
- ozolu atēnošanu veikt pakāpeniski un saskaņā ar eksperta ieteikumiem;
- krūmu un koku ciršana jāveic no 15. jūlija līdz 31. martam, tos nocērtot ne augstāk kā 5 cm virs zemes un nocirsto izvedot vai sadedzinot;
- jāsaglabā jaunie ozoliņi,

Pēc tam veicama pļavu pirmreizējā pļaušana vai ganīšana.

LIFE-Daba projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" darbības laikā (2005. – 2008.) finansējumu ozolu atēnošanai un parkveida pļavu atjaunošanai iespējams saņemt no projekta līdzekļiem. Pēc tam finansējums jāmeklē ar Latvijas Vides aizsardzības fonda, Dabas aizsardzības pārvaldes atbalstu vai citādi.

Foto: Ainārs Auniņš

No kreisās puses pļavā pamazām ieviešas krūmi. Arī ozoli, kas aug savrup pļavas vidū ieaug krūmos, ja zem tiem regulāri neveic pļaušanu vai ganīšanu

Mežaudžu kopšana

Dabas liegumā atrodas vērtīgi dabiskie mežu biotopi ar veciem ozoliem un citiem platlapjiem. Šo nogabalu lielākajā daļā nepieciešama atsevišķu bērzu, egļu vai krūmu izciršana, lai sekmētu saules apspīdētu ozolu saglabāšanos un veicinātu platlapju mežu ilglaicīgu saglabāšanos dabas liegumā.
Pasākums jāveic Gulbenes virsmežniecības dabisko meža biotopu eksperta klātbūtnē vai jāizcērt eksperta iezīmētie koki. Nogabalu saraksts, kuros nepieciešama šāda apsaimniekošana, dots dabas aizsardzības plāna pielikumā.

Informatīvie un izglītojošie pasākumi un atbalsts dabai draudzīgam tūrismam

Lai informētu plašāku sabiedrību par palieņu pļavu dabas vērtībām un to apsaimniekošanu, LIFE Daba projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" ietvaros paredzēti un jau daļēji veikti vairāki pasākumi:

- 2005. gadā izdots buklets par palieņu pļavu dabas vērtībām un to apsaimniekošanu;
- 2006. gadā izdots lieguma „Mugurves pļavas" dabas aizsardzības plāna kopsavilkums (šis izdevums);
- paredzēta regulāra informatīvo materiālu par lieguma aizsardzības un apsaimniekošanas aktivitātēm publicēšana Gulbenes rajona avīzē un interneta mājas lapās (www.ldf.lv);

Ņemot vērā, ka Pededze ir ūdenstūristu iecienīta upe, lieguma teritoriju apmeklē makšķernieki, dabas tūristi un citi interesenti, dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās paredzēts:

- izveidot un izvietot dabā informatīvo stendu, kas sniegtu informāciju par dabas lieguma atrašanās vietu, apmeklēšanas noteikumiem un sastopamajām dabas vērtībām;
- uzcelt divus skatu torņus, kas nākotnē dotu iespēju lieguma apmeklētājiem novērot putnus un vērot pļavu ainavu no laba skatu punkta, kā arī būtu pieejama informācija par apkārtnē redzamo, novērojamo putnu un citu dzīvnieku attēli. Torņus ieteicams būvēt no koka, 8 – 10 m augstus, kuros vienlaicīgi var uzturēties 10 - 15 cilvēku. Pēc torņu uzcelšanas jāplāno arī to uzturēšanas izmaksas.
- uzturēt divas esošās ugunskura vietas labā kārtībā un atbilstoši ugunsdrošības noteikumiem, pieļaujama ugunskuru vietu labiekārtošana ar galdiņiem un soliem, atkritumu tvertni, ja īpašnieks var nodrošināt regulāru vietas sakopšanu.

Pirms šo pasākumu īstenošanas jāsaņem reģionālās vides pārvaldes atļauja. Informatīvo stendu izvietošana tiks finansēta no LIFE-Daba programmas projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" līdzekļiem. Arī pašvaldības un zemju īpašnieki, piesaistot papildus līdzekļus, var ierīkot dabas aizsardzības plānā paredzētos infrastruktūras objektus. Veidojot šos infrastruktūras objektus ieteicams izmantot rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienota stila rokasgrāmata", kurā jau sniegti precīzi apraksti un attēli dažādiem īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tūrisma infrastruktūras elementiem (stendiem, norādēm u.c.). Rokasgrāmata pieejama Dabas aizsardzības pārvaldē un internetā: www.dap.gov.lv

Apsaimniekošanas pasākumu un aizsargājamo sugu un biotopu monitorings

Sugu un biotopu stāvokļa regulāru novērtēšanu atbilstoši noteiktai metodikai sauc par monitoringu. Dabas liegumā „Mugurves pļavas" monitorings jāveic, lai uzzinātu, kā īpaši aizsargājamās sugas un biotopus ietekmējusi teritorijas apsaimniekošana un kādi pasākumi jāveic, lai šīm sugām un biotopiem arī turpmāk nodrošinātu labvēlīgu stāvokli. Monitoringu veic atbilstošās nozares speciālisti.

Viens no liegumā paredzētajiem monitoringa pasākumiem ir īpaši aizsargājamo pļavās ligzdojošo putnu uzskaite, kas LIFE-Daba projekta „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" darbības laikā (2005. – 2008.) tiks finansēta no projekta līdzekļiem.

Nākotnē nepieciešams arī Eiropas Savienībā aizsargājamo sugu un biotopu monitorings.

Pasākumi ārpus dabas lieguma, kas sekmētu dabas lieguma vērtību saglabāšanos

Nepieciešams nodrošināt liegumam blakusesošajos mežos esošo mazo ērgļu ligzdu aizsardzību.

Visticamāk, ja tiktu pārtraukta Jaunannas HES darbība, ūdens līmenis būtu augstāks un palu periods garāks, kas savukārt nāktu par labu palieņu pļavām raksturīgo augu sugu pastāvēšanai un radītu labākus apstākļus palienēs ligzdojošo putnu populācijām.

Zonējuma priekšlikums

Dabas liegumā ieteicamas trīs zonas: regulējamā režīma zona, dabas lieguma zona un neitrālā zona.

Regulējamā režīma zona (23,9 ha) izveidota, lai saglabātu Pededzes ielejai raksturīgus un īpaši jutīgus mežu biotopus un īpaši aizsargājamu putnu sugu ligzdošanas biotopus.

Dabas lieguma zona (286,4 ha) izveidota, lai saglabātu īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas un īpaši aizsargājamus biotopus.

Neitrālā zona (6,7 ha) izveidota apdzīvotās vietās, kas ietver viensētas un to piemājas zemi. Zonējuma karti skatīt 16. lpp.

Apmeklētāju un zemes lietotāju pienākumi teritorijas aizsardzības nodrošināšanai

Zemes īpašnieku un lietotāju pienākums ir nodrošināt teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu un veikt attiecīgajās teritorijās aizsardzības un kopšanas pasākumus.

Dabas lieguma teritorijā aizliegts:

- bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu pļavas;
- lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu;
- pļaut virzienā no lauka malām uz centru;
- nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- kurināt ugunskurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;
- pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību.

Pilns aprobežojumu saraksts par darbībām dabas liegumā saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu lasāms uz priekšpēdējā vāka

Dabas lieguma "Mugurves pļavas" potenciālais zonējums

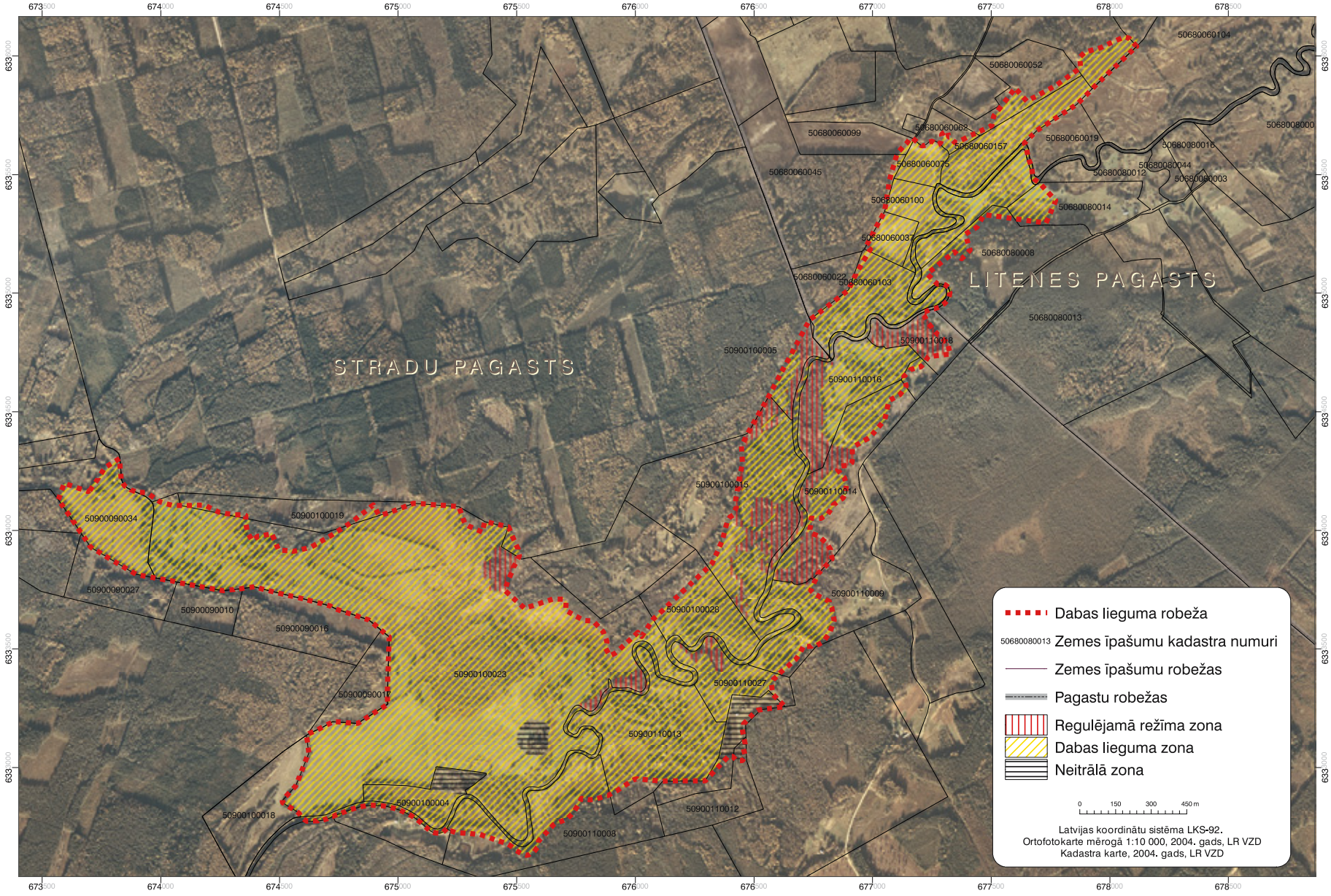

Kādi ir aprobežojumi dabas lieguma teritorijā?

Šeit uzskaitīti galvenie aprobežojumi, kas izriet no Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un kas ir spēkā dabas liegumos. Jāatceras, ka teritorijā spēkā arī citos likumos un Ministru kabineta noteikumos noteiktās prasības, par kurām Jūs varat uzzināt Valsts vides dienesta Madonas reģionālajā vides pārvaldē. Informāciju par prasībām, kas attiecas uz meža zemju apsaimniekošanu iespējams saņemt Valsts meža dienesta Gulbenes virsmežniecība.

Dabas lieguma teritorijā aizliegts:

1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus un izgāztuves;
2. bez attiecīgas atļaujas vai iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi:
   - 2.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;
   - 2.2. veikt arheoloģiskās izpētes darbus;
   - 2.3. izsniegt zemes dziļu izmantošanas atļauju (licenci);
3. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu;
4. pļaut virzienā no lauka malām uz centru;
5. veikt zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju (pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi) 27.2. apakšpunktā minēto darbību veikšanai;
6. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar reģionālo vides pārvaldi;
7. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;
8. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar 27.8. apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
   - 8.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;
   - 8.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;
   - 8.3. apšu audzēm - 30 gadus;
9. no 15.aprīļa līdz 31.jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
10. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;
11. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;
12. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem, pajūgiem un zirgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;
13. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;
14. kurināt ugunskurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;
15. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
16. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;
19. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;
20. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības;
21. iegūt derīgos izrakteņus;
22. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu, terašu un meža pļavas un lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces;
23. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;
24. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;
25. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;
26. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar reģionālo vides pārvaldi;
27. bez rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi:
   - 27.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;
   - 27.2. veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;
   - 27.3. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
   - 27.4. atjaunot un ieaudzēt mežu;
   - 27.5. mainīt zemes lietošanas mērķi;
   - 27.6. vākt dabas materiālus kolekcijām;
   - 27.7. veikt zinātniskos pētījumus;
   - 27.8. cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma.
28. Būvniecība dabas liegumā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus.
29. Zemes īpašniekiem (lietotājiem) aizliegts savā īpašumā (lietojumā) ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādīti dabas lieguma dabas aizsardzības plānā un paredzēti lieguma teritorijas apskatei.
30. Jebkāda veida reklāma dabas liegumā dabā izvietojama pēc saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi.

Projekts „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai”

Norises laiks:
2004. – 2008. g.

Izpildītājs:
Latvijas Dabas fonds,
Raiņa bulv. 31-6,
Rīga, LV-1050
Tālr.: 7830999
www.ldf.lv

Projekta norises vietas:
16 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, iekļautas *Natura 2000* - nozīmīgāko palieņu pļavu teritorijas visā Latvijā

Partneri un finansētāji:
LIFE-Daba, Dabas Aizsardzības pārvalde, LR Vides Ministrija un Latvijas Vides aizsardzības fonds, Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāts, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Stradu un Litenes pagastu padomes, kā arī vēl 20 pašvaldības pārējās projekta teritorijās.

Projekta mērķis:
nodrošināt Latvijai nozīmīgāko palieņu pļavu atjaunošanu un ilgtermiņa apsaimniekošanu, saglabājot atbilstošu dzīves vidi Eiropas mēroga apdraudētajām dzīvnieku sugām un veicinot aizsargājamās dabas teritorijās saimniekojošo zemes īpašnieku un pašvaldību labklājību.

VIDES MINISTRIJA

Dabas aizsardzības pārvalde

LATVIJAS ORNITOLOĢIJAS BIEDRĪBA

Life